

9.4 ÈDIP I EL CASAL DE TEBES

La fundació de Tebes

Agènor, rei de Tir, era el pare d'Europa, Cadme, Fènix, Cílix i Taxos. Un dia, mentre Europa jugava a la platja, Zeus transformat en toro la va raptar. Tal va ser el disgust del rei, que va enviar els altres fills a buscar-la i els va advertir que no tornessin sense ella. En no trobar-la, Fénix es va establir a Fenícia, Cílix a Cilícia, Taxos a una illa de l'Egeu amb el mateix nom i Cadme va fundar Tebes seguint el consell de l'oracle de Delfos.

Quan va abandonar la recerca d'Europa, Cadme anà a consultar l'oracle de Delfos, que li aconsellà fundar una ciutat. Per elegir-ne l'emplaçament li caldria seguir una vaca fins on caigués extenuada. A la mateixa regió de la Fòcida trobà un ramat de vaques i en seguí una fins que, en un lloc de la Beòcia, es va ajeure. Però un dragó que allà protegia la font d'Ares matà alguns dels homes de Cadme. Aquest donà mort al dragó i tot seguit en sembrà les dents segons el consell donat per Atena. Llavors brotaren de la terra uns violents guerrers,; a Cadme se li acudí de llençar pedres enmig d'ells i, acusant-se mútuament es barallaren entre si. Només en sobrevisqueren cinc, que fundaren amb Cadme Tebes i esdevindrien els

avantpassats de les famílies més il·lustres d'aquesta ciutat.

Cadme és un heroi civilitzador. Va ensenyar els homes a llaurar, a junyir els bous, a explotar els minerals, va importar l'alfabet fenici i va fundar diverses ciutats. Personifica l'avanç de la civilització.

Passat el temps en què Cadme hagué d'expiar la mort del dragó servint Ares, assolí el tron de Tebes i celebrà amb Harmonia, filla d'Ares i Afrodita, unes fastuoses noces a les quals assistiren tots els déus. Junts van tenir Iliri, Polidor, Ino, Autònoe, Sèmele i Àgave.

A partir d'aquí la successió al tron tebà és confusa. Cadme va deixar el tron al seu nét Penteu, que seria mort per la seva pròpia mare bacant com a càstig per oposar-se al culte a Dionís. Li succeirà el seu oncle Polidor i després Làbdac, fill d'aquest. A la mort de Làbdac el seu fill Laios era molt petit i a Tebes hi hagué diversos regents. Ja jove, Laios va anar a Pisa i fou acollit pel rei Pèlop, però es va enamorar de Crisp, fill del rei i el va raptar, de manera que se li atribueix ser el primer en

mantenir relacions homosexuals. Per aquesta acció Pèloped va llançar contra Laios una maledicció que tindria conseqüències funestes

Èdip

Quan Laios, com a fill legítim de Làbdac, va tornar al tron de Tebes, es va casar amb Iocasta, però un oracle el va advertir que no tingués descendència perquè, si engendrava cap fill, ell moriria a les seves mans. Durant molt de temps Laios va evitar les relacions sexuals amb la seva esposa, però aquesta volia tenir un fill i un vespre el va emborratxar, de manera que, ebri, Laios va desobeir l'oracle. Per evitar l'acompliment de l'oracle, Laios va decidir exposar l'infant després de travessar-li amb unes agulles els turmells amb

l'esperança que ningú arriplegués un nen malferit. Un pastor al seu servei el va abandonar en el mont Citeró, on el va recollir un altre pastor corinti. Aquest el va lliurar al rei de Corint, Pòlib, i la seva esposa Mèrope. Com que al cap de molts anys el matrimoni romania estèril, el van adoptar com a fill propi després de guarir-lo de les seves ferides dels peus, per

causa de les quals el van anomenar Èdip, nom que en grec es pot interpretar com a "peus inflats".

Així és com Èdip creix creient que és el fill dels reis de Corint, fins que un dia un embriac l'anomena "fill adoptat". L'endemà Èdip pregunta els seus pares, que se'n mostren indignats, però el noi, encara inquiet, emprèn un viatge a Delfos per consultar l'oracle d'Apol·lo. L'oracle li fa saber el seu esfereïdor destí: matar el seu pare i casar-se amb la seva mare. Aterrit i, malgrat tot, convençut encara que els seus pares són Pòlib i Mèrope, no torna a Corint, sinó que fuig en una altra direcció. Al cap de poc troba, en una cruïlla de camins, un ancià acompanyat d'una escorta, que li exigeix que cedeixi pas al seu carro. Intenten apartar-lo per la força i en la lluita que s'inicia llavors, Èdip mata l'ancià i els seus homes llevat d'un que aconsegueix fugir.

Èdip reemprèn el seu camí i arriba finalment a Tebes, assolada per l'Esfinx, un terrible monstre amb rostre de dona, cos de lleó i ales, que proposa enigmes i devora els qui no reïxen a resoldre'ls. Com que un oracle havia predit que Tebes s'alliberaria del monstre quan algú endevinés l'enigma, Creont, germà de Iocasta i regent de la ciutat des de la recent mort de Laios, havia ofert la mà de la reina vídua a qui en donés la resposta encertada. Així, quan l'Esfinx planteja a Èdip l'enigma -"Quin ésser dotat d'una sola veu té successivament quatre, dues i

tres potes?"-, ell respon: l'home, que en la infantesa camina a quatre grapes, en la maduresa sobre dues cames i en la vellesa s'ajuda amb un bastó. En sentir la solució correcta, l'Esfinx, desesperada, es mata llançant-se daltabaix d'un penya-segat.

Creont compleix la seva promesa: Èdip es casa amb Iocasta i esdevé així rei de Tebes. Durant anys el seu regnat és feliç: del matrimoni neixen dos fills - Etèocles i Polinices- i dues filles -

Antígona i Ismene - i Èdip és un governant just i savi, estimat pels seus súbdits. Tanmateix un dia la sort canvia i és aquí on comença la tragèdia "*Èdip rei*" de Sòfocles: una violenta pesta assola Tebes provocant la mort de molts dels seus habitants. Èdip envia a Delfos Creont per preguntar a l'oracle com alliberar la ciutat de tal dissort. Apol·lo contesta que la pesta no cessarà fins que sigui castigat l'assassí de Laios, encara present a Tebes. Èdip emprèn aleshores una investigació per descobrir el culpable, investigació que acabarà revelant la terrible veritat: un missatger que arriba de Corint per anunciar-li la mort de Pòlib li confessa que el va recollir d'infant i el servent supervivent de Laios resulta ser el mateix pastor que el va abandonar. D'aquesta manera Èdip descobreix que el seu destí s'ha acomplert inexorablement, malgrat els intents del seu pare i d'ell mateix per evitar-lo: ha mort el seu pare i s'ha casat amb la seva mare. Iocasta, horroritzada per l'incest comès, es suïcida penjant-se, mentre que Èdip es treu els ulls per no veure els seus crims i és desterrat per Creont, que assumeix la regència de Tebes.

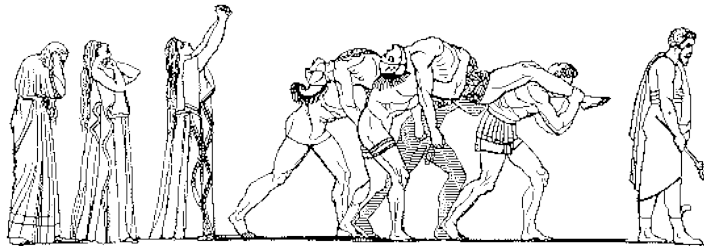

Èdip passarà els darrers anys de la seva vida errant com un captaire cec, acompanyat només per la seva filla petita, Antígona. La seva fi és narrada per una altra tragèdia de Sòfocles: arribarà a Colonos, a l'Àtica, on serà acollit pel rei Teseu. Emparat per aquest, no cedeix a les reclamacions que torni a Tebes per part del seu cunyat i els seus dos fills, per beneficiar la ciutat de Cadmos de l'acompliment de l'oracle, segons el qual la terra on sigui enterrat Èdip serà afavorida pels déus. Després de maleir els seus dos fills i Creont, Èdip deixa feliçment el món dels vius.

Els fills d'Èdip

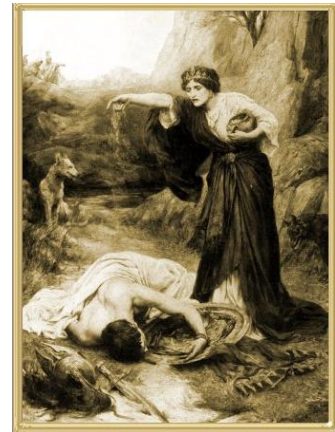
Els dos fills d'Èdip, Etèocles i Polinices, acorden alternar-se cada any en el tron de Tebes. En acabar el primer any del seu regnat Etèocles no només es nega a cedir-li el torn a Polinices, tal com havien pactat, sinó que el foragita de la ciutat. El germà expulsat es refugia a Argos, el rei de la qual, Adrast li concedeix la mà de la seva filla. Polinices aconsegueix que organitzi un

exèrcit contra Tebes per recuperar el regne: és l'anomenada expedició dels Set, tema d'una tragèdia d'Èsquil (*Els set contra Tebes*). Adrast assalta la ciutat dividint les

tropes en set contingents, cadascun comandat per un cabdill contra una de les set portes de Tebes, cadascuna defensada al seu torn per un heroi tebà. Polinices ataca la porta protegida per Etèocles i els dos germans moren en combat l'un contra l'altre. Els argius són finalment anihilats pels tebens i solament pot escapar de la mort Adrast, gràcies al seu veloç cavall Aríon.

Mort el rei, Creont torna a governar Tebes i la seva primera disposició és enterrar Etèocles i deixar insepult el cadàver de Polinices com a càstig per haver atacat la seva pròpia ciutat. Però, tal com narra la tragèdia de Sòfocles, Antígona desobeeix aquesta ordre i, seguint la llei divina de donar sepultura als familiars morts, llença un grapat de pols damunt el cos del seu germà, gest ritual que basta per complir el deure religiós. Creont ordena emparedar-la viva en una cova, on es penja. Hèmon, fill de Creont i promès d'Antígona, es mata amb un punyal i tot seguit és Eurídice, muller de Creont, que se suïcida. Aquest és el tema d'altra tragèdia de Sòfocles: *Antígona*.

Més informació i activitats al bloc:

<http://amarti35.wordpress.com/2010/07/28/edip-i-el-casal-de-tebes/>